

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 3. Cambii honestas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](#)

si tamen illarum dominus fuerit. Hunc qui jus suum cedit, vocamus *Indossantem*; alterum cui ceditur, *Indossatarium*. Nomen inde trahitur, quia cessio in dorso literarum cambialium scribi solet. Trassans *Indossationi* consentire intelligitur per verba in literis cambialibus adjecta: *vel causam ab eo habbituro, vulgo ordre.* (§. 57.) *Indossarius* igitur succedit in locum *Præsentantis*, & *Indossans* respectu ejus repræsentat *Trassantem*; perinde enim est, ac si *Indossarius* pecuniam cambio daret *Indossanti*, & ab eo literas cambiales acciperet. Unde *Indossarius*, postquam de valuta satisfecit, & *Indossantem* & *Trassantem* sibi obligatum habet ad valutam restituendam, & interesse præstandum, si forte literæ cambiales non acceptentur, aut non solvantur. Iterata *Indossatio* appellari solet *Giratio*, *Cambium giratum*, quando scilicet *Indossarius* literas cambiales sibi indossatas, rursum alii cedit. Hoc si saepius fiat, *Indossarius* ultimus omnes *Indossantes* sibi obligatos habet.

§. 67.

Similiter accedere solet aliqua obligatio erga *Proxenetas*, *Et Pro-*
quorum opera mercatores uti solent in negotiis cambialibus, *xeneti-*
vulgo li Sensali, les Courtiers; his debetur honorarium seu *Pro-*
xeneticum, vulgo *senserie*, vel *Courtage*.

§. 68.

Frustra conantur aliqui negotium cambiale ad normam *Art. 3.*
cujusdam contractus in Jure Romano cogniti exigere. Con-
currunt quidem aliquæ conventiones, non absimiles Man-
dato, negotiorum gestioni &c. in Jure Romano pridem or-
dinatis: unde etiam quando tum ex lege cambiali, tum ex
consuetudine decidi dubium in casu particulari non potest,
recurritur circa ejusmodi obligationes ad Jus commune Ro-
manum. Verum principialis conventio, qua *Cambium*
constituitur, (§. 65.) inani labore ad contractum qualem-
Diss. III. E cun-

34 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

cunque Romani Juris refertur. (a) Imò etiam accessoriæ obligationes induunt naturam hujus novi contractus, posterioribus sæculis legitima auctoritate ordinati; sicuti Pacta contractibus adjecta, sequuntur naturam contractuum. Nam ut in Cambio Trassans impleat obligationem erga eum, cui inscriptæ sunt literæ cambiales, vel qui in honorem Trassantis acceptavit, non agitur ex mandato, vel negotiorum gestione: sed satisfactio urgetur persecutione cambiali, quæ longè diversas ab Actionibus, Jure Romano competentibus, qualitates habet.

(a) Vid. GIBALINUS de Usur. lib. 5. c. 1. art. 4.

§. 69.

Sed posterioribus sæculis recentibus ordinatus est: Est igitur Cambium, Contractus posterioribus sæculis constitutus & ordinatus, in quo licetè collocari pecunia potest ad lucrum, cum utilis sit Reipublicæ, & Legibus Justitiae ac Charitatis non difformis.

§. 70.

In quo pecunia collocatur ad lucrum: In Cambio collocatur pecunia ad lucrum: Campsor enim curat alibi reddi centum, cum ipse acceperit centum & decem, quin committat usuram, quæ locum habet in solo Mutuo, à quo longissimè abest Cambium.

§. 71.

Et utilis Reipublicæ, Et Statuta Principum, & vota privatorum libentissime indulgent hoc lucrum Campsori ex mercede cambiali, ob maximas utilitates, quas iste contractus affert tum Reipublicæ, tum privatis personis. Beneficio enim Cambii pecunia in locis maximè dissitis potest solvi; & à peregrinantibus ubivis locorum ea monetæ species, quæ ibi usitata est, potest accipi. Maximam inde commoditatem, tum mercatorum, tum aliorum negotiis præstari, nemo

pru-

prudens negaverit, si difficultatem transportandi in loca dissita pecuniam, & nummorum in singulis Provinciis usitatorum diversitatem consideret. Accedit, quod Contractus Cambii, præ omnibus aliis conventionibus certissimum atque securissimum in numerationibus & commerciis sortiatur eventum, & paratissimam habeat execuctionem, quam nulla leuterationis, revisionis, modo suo modo ne appellationis quidem remedia retardant, accedente mox apprehensione personæ, vel immissione in bona. Et hæc quidem omnia sine ulla solennitate Processus, simplicissimo, simulque efficacissimo modo administrantur. Ex hac sola ratione quæ opportunum negotiis pecuniaris sit Cambium, illi experiuntur, qui ex literis cambialibus agunt. Utilis igitur Reipublicæ est Contractus Cambii, quem, ut S. PIUS V. in sua Constitutione loquitur, *necessitas publicaque utilitas induxit.*

§. 72.

Quamvis leges *Charitatis* præcipiant, ut alterius necessitatibus, vel re vel opera mea subveniam; non tamen semper *charitatis*, exigunt, ut gratis id faciam, modo alter vicissim dare vel facere possit, quod mihi profit. (§. 8. 9.) Nemo igitur, extra singulares casus, gratis in se suscipere tenetur curam, ut pecunia sibi hoc loco numerata, restituatur in alio diffiso loco, tempore convento, & quidem in ea monetæ specie, quæ ibi est usitata. Consequenter mercedem cambialem accipere possunt, salvis *Charitatis* legibus, illi præcipue, qui operam suam cuivis paratam offerunt.

§. 73.

Neque *Justitiam* lædi, cendum est, modo merces *cambialis* major non sit, quæ prudenti peritorum judicio *et Justitiae Leges exactius*, juxta particularium circumstantiarum exigentias aestimetur. In promptu habere diversas pecuniarum sortes, easque continuis mutandi valoris, aliorumque casuum periculis expōnere;

36 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

nere; lucri ex otiosis pecuniis captandi opportunitatem negligere; securè absque ullo alterius, in cuius gratiam id fit, periculo pecuniam in locum maximè dissitum, ope literarum quasi trajicere, restituendam ibi in sortibus eo loci usitatis; famulos ad hæc negotia alere; periclitari tum de horum famulorum, tum de correspondentium fide & facultatibus; officio publico se ad ejusmodi curam, industriam & onera, tum in traxandis, tum in solvendis cambiis obstringere: hæc omnia sunt pretio valde æstimabilia, & meritò per mescedem cambialem compensanda.

§. 74.

Æqualitate

Si ista omnia in computum veniant, (§. 14. 15.) facile erit rerum harum peritis, invenire æqualitatem in cambio inter datum & acceptum, quæ ad Justitiam contractus requiritur. (§. 12.) Licet autem interdum Campsores nullum patientur damnum, nullum periculum subeant, nullum laborem impendant in procuranda restitutione pecuniæ alibi solvendæ; possunt nihilominus lucrum aliquod exigere; cùm ea per accidens in favorem quorundam Campsorum fortè eveniant, illaque facilitas procurandæ solutionis ex Campsoris statu & industria proveniat, non autem ex persona illius, qui literas Cambii accipit. (a)

(a) Vid. GENET *Theol. Moral.* tom. I. tr. 5. c. 1. q. 11. PONTAS *Dictionar. Caf. Conf. V. Nummularius. Caf. I. Edit. Luxenburg.*

§. 75.

Ex diversis circumstantiis Alios insuper titulos enumerant Mercatores, ex quibus modò majus, modò minus possit esse pretium, quo literæ cambiales redimuntur. Ejusmodi titulum præbet diversus valor, qui eidem monetæ in diversis locis est impositus. Unde literæ, vi quarum centum aurei Hungarici in hac ipsa monetæ specie, Romæ erunt solvendi, plus æstimantur in Ger-

Germania, quām centum aureis Hungaricis; quia hæc monetae species majorem habet valorem impositum Romæ, quām in Germania. Attendunt etiam Mercatores majorem abundantiam, vel defectum pecuniae in uno loco præ altero: ubi enim abundant pecuniae, vilior est earum æstimatio. Item in considerationem trahunt copiam vel raritatem literarum cambialium, quas una civitas ad rationes alterius tenet. Sive enim cambium consideretur habere conformitatem ad leges emptionis, sive ad leges permutationis; æqualitas in tali contractu servanda, plurimum dependet ex raritate vel abundantia mercis. (a)

(a) Vid. SAVARY lib. 3. c. 3.

§. 76.

Non est hujus loci, justitiam singulorum titulorum, ponderantibus ex quibus Campsores lucrum ex Cambio percipi posse creditur, examinare. Conqueruntur isti, ejusmodi titulos regredi sæpe ab iis, qui negotiationis cambialis exactam notitiam non habent. Certum tamen etiam videtur, sæpe sub nomine & specie Cambii, peccari contra Justitiam, lædendo æqualitatem in omnibus contractibus permutatorius necessario observandam. Æqualitas autem in Cambio requiritur I. circa pecuniam hic dandam, & alibi solvendam, non considerata sola quantitate pecuniae, sed habita comparatione locorum, cum eadem pecunia summa in uno loco majorem, quām in alio valorem habere possit. II. circa mercedem cambialem, respondentem operæ, periculo, aliisque circumstantiis: quæ proportio vel communius aut lege taxatur, vel prudenti judicio æstimatur.

§. 77.

Unde S. PIUS V. (a) quædam in Cambio reali servanda Et evita præscribit, ne legitimus hujus conventionis usus ob illiciti tis pericu-

E 3

quæ-

38 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

*lofis con-
ventioni-
bus.* quæstus aviditatem depravetur. I. tanquam usurarius decla-
ratur & prohibetur mos ille, quo Campores præstitutum solu-
tionis terminum, lucro ex tacita vel expressa conventione recepto,
seu etiam tantummodo promisso, differunt. Nam ob solam so-
lutionis moram lucrum exigi non potest. (*Diff. I. §. 185.*)
II. Cavet S. Pontifex, ne deinceps quispiam audeat, sive à
principio, sive alias certum & determinatum interesse, etiam in
casum non solutionis pacisci. Quamvis enim debitor solutione
convento tempore non præstata, teneatur ad id, quod cre-
ditoris interest, nihilominus præviam talem taxationem
prohibitam vult Sanctus Pontifex, ne via usuris & fraudi-
bus pateat. (b) III. Cavet, ne quis audeat *cambia* aliter,
quàm pro primis nundinis, ubi illæ celebrantur; ubi verò non ce-
lebrantur, pro primis terminis juxta receptum locorum usum ex-
ercere, abusu illo prorsus rejecto, *cambia* pro secundis & dein-
ceps nundinis, sive terminis exercendi. (c) Cùm autem Sanctus
Pontifex aliud per hoc non intenderit, quàm præcavere
periculo usuræ, quando *cambia* dantur ad secundas vel ter-
tias nundinas, ad duos vel tres terminos; & tali ratione ob
solam solutionis dilationem lucrum majus exigitur: hinc
NAVARRUS (d) existimat, limitandam hanc esse Consti-
tutionem, *quoad effectum carius cambiandi*; cùm non videatur
S. PIUS prohibere, ne major dilatio detur debitori sine ullo
majori camporis lucro. Certè in nostris partibus nihil fre-
quentius est, quàm dare cambiales literas ad secundas nundinas,
ad duos vel plures terminos, à *deux usances*, à *dop-
pio uso*. Cùm nostri mercatores se Piana Constitutione
quoad hunc articulum non obstrictos credant, attendere
tamen debent, ne ob solam solutionis dilationem, absque
alio concurrente justo titulo, lucrum exigant, quod natu-
rali obligationi Justitiæ adversaretur. (e)

(a) *Constit. in eam. 118. ann. 1571. apud Cherubin. Bullar. tom. 2.*

(b) Hanc Constitutionem de interesse ab initio non taxando, ad
alios contractus extendi non debere observat REBELLUS de
oblig.

- oblig. Iust. p. 2. lib. 11. q. 13.* cum aliis, quorum mentionem fecimus *Diss. II. post §. 29.*
- (c) Nundinæ seu feriæ, ad quas Mercatores potissimum solutionem solent reittere, celebrantur statutis anni temporibus Placentiae in Italia, Lugduni in Gallia, Metinæ in Hispania, & Francofurti in Germania.

(d) *Manual. Confess. c. 17. n. 301. V. nota quinto.*

- (e) Ex simili ratione sèpe suspectum est Cambium, quod vocare solent Francofurensem, de quo agit LESSIUS de *J. & J. lib. 2. c. 23. dub. 6.*

§. 78.

Hæc abunde pro nostro Instituto sufficiunt. Non enim *nde ha-*
id intendimus, ut de Contractu Cambiali plenam tradere- bimus ex-
mus doctrinam, sed solum ut exhiberemus exemplum Con- emplum
tractus sub antiqua appellatione recentioribus sèculis per Contra-
novas Principum & Populorum leges ordinati, in quo pecunia
juxta effatum SS. D. N. BENEDICTI XIV. collocari pecunia collocatur
poteſt ad lucrum. (a) Juvat jam transire ad alia similia Con- ad lu-
tractuum exempla.

- (a) Copiosè de Cambio tractant ex Auctoribus per hanc Sectionem allegatis, LESSIUS, REBELLUS, SCACCIA, NICOL. DE PASSERIBUS, GIBALINUS, AYRER, HEINECCIUS, SAVARY, DUPUIS, SIEGEL.

Item GAITUS de *Credito c. 2. tit. 7.*

LEOTARDUS de *Usuris quest. 25. 26.*

CAJETANUS *Opusc. tom. 2. tract. 7.*

SOTUS de *Just. & Jur. lib. 6. quest. 8. seqq.*

JOANN. DE MEDINA de *reb. per usur. acquis. q. 5. seqq.*

Card. de LUCA de *Usuris & Cambiis.*

MOLINA de *J. & J. tr. 2. disp. 398. seqq.*

STRYCKIUS *vol. 7. Disp. 18. & inter Stryckii Dissertationes RHE-*
TIUS vol. 9. disp. 17. de Versura.

JO. CHRISTOPH. FRANCK *Institut. Juris Cambial.*

Varii Authores comprehensi in *Tract. Tractat. tom. 6. 7. 8.*

SE-